

על להקאה, פרל הארבור, התיזורת האדומה, מילחמת יום כיפור, אלי כהן, סקס וסינדי שמאלון למרגל

איתן בויור, בימוקלים סקס זה לא הכל

אחת ויחידה, שבגללה ארם הופך מרגל. צריך לקחת בחשבון את האופי של האישה, המוטיבציה שלו. צריך ללמוד אותו היטב — כל סוכן וסוכן באופן אינדיווידואלי.

● האם לומדים זאת לפני גיוסו של הסוכן או אחרי כן?

בעסק הזה — בריגול — אין חוקים. הכל נעשה במקביל. על פי חושיהרה, על-פי נסיון. זהו תורה שלומדים אותה בכתיספר. ועם כל הלימודים, לא ניתן למנוע כישלונות.

● באחרונה שבה ועלתה דמותה של סינדי, הבלונדית הסקסית שפיתתה על-פי הסיפור, את מרדכי ועננו לזרועות אנשיהמוסד. האם נהוג להשתמש בסקס בעסקי-הריגול, או שזוהי המצאה של עולם הקולנוע והספרות?

סקס — זהו אחד מאלף ואחד המכשירים שקיימים בריגול. ברור שבסרטים, תפקידו מוגזם מעל ומעבר. במציאות? זה קיים כאחד מאלף ואחת שיטות.

הסיפור הקלאסי שלמלומדים בכתיספר לריגול הוא על הנספח הצבאי הצרפתי במוסקוואה. הרוסים סיכמו אותו עם אשה וצילמו אותו מכל הצדדים — לפני, בזמן ואחרי. זה קרה לפני מלחמת העולם השנייה. אחר מפקדי הבלשית המזין את הנספח לשיחה ידידותית והציג לפניו את התמונות שחשפו את ערוותו. הנספח עיין בהם ושאל: "אתה מוכן לתת לי שני עותקים מכל התמונה? עותק אחד לי ועותק שני לאשתי..."

● מכיוון שאתה נמנע מלדבר חופשי על פרשת פולארד, הבה נתייחס אל פרשה מהעבר — פרשת אלי כהן. האם מבינים למרגל אפשרויות-מילוט למימקה שיתגלה, או שפחדים מלהחזיר באוזניו אפשרות כזו, ומתנהגים כאילו הוא בטוח?

על מה את מבררת? מה האמצעים שניתן לנפק למילוט? ואם מדברים על אלי כהן — עוד מדובר על ארץ-אויב (סוריה)! אלה אמצעים מוגבלים מראש!

האפשרות הפשוטה ביותר היא הרכבת זהות שונה: שינוי פרצוף, תעודות חדשות, אמצעים כמו כסף ומכונית. נאמר שבתיאוריה זה עובד. כמעט, ברוב המקרים. המכה נוחתת על הסוכן כמפתיע. שרותי-הביטחון, המתכוונים לכוור סוכן-אויב או סוכן זר, אינם מאפשרים לו להתכונן לרגע לכיירתו. על המיקרים המעטים שבהם סוכנים הצליחו להימלט אין קוראים בעיתון. איש לא יודע עליהם.

יצחק שמיר — ראש-הממשלה ומרגל רבי מעלים בזכות עצמו — הגדיר את רסי איתן, בקשר לפרשת-פולארד, כ"ריגולן של ריגול". הפניתי לאיתן כמה שאלות, כדי להאיר את ערסלה-הקרב והזוהר האופסיים את המקצוע ששמו "ריגול":

● האם אתה קורא סיפרי-ריגול?

אני קורא ספרים רבים. לא כמו שימעון פרס... אבל קורא. לומר שאני חסיד מושבע של סיפרי-ריגול — נו, מילא... אני קונה סיפרי ריגול ומתח. בעיקר לקראת טיסות ארוכות.

● מה דעתך על ספריו של ג'ון להקאה?

ג'ון להקאה ישב במישרי, כשהייתי יועץ ראש-הממשלה לענייני טרור. לפני שכתב את המתופפת הקטנה. עורנו לו כפרטי-פרטים, בסיפורים ציבוריים. הוא כותב "פיקשן", הוא כותב על פי הרגשתו. בישראל הוא מצא עם פורח, איתן, ואילו בצד הפלסטיני את עלובה-החיים. ברור שרגשותיו האנושיים נטו לעברם. להקאה הוא גוי. הוא אינו ציוני. אין ספק, שכך רואים אנשים רבים את הרברים.

● מהו מיבצע-הריגול הקלאסי בתולדות הריגול הבינלאומי?

"התזמורת האדומה" — זה היה ריגול סובייטי ביפאן במלחמת-העולם השנייה. זוהי רוגמה לחרייה מסועפת לתוך המערכת היפאנית, עם מסירת ידיעות בזמן אמיתי, לאורך זמן ממושך. הידיעות גרמו לטטאלין להחליט את ההחלטות הגורליות במלחמתו נגד היפאנים.

● מהו פרשת-הריגול הישראלית המוצלחת ביותר?

לא הייתי רוצה להצביע על מיבצע אחד ויחיד, אלא על מערכת ההתמודדות המודיעינית לפני מלחמת ששת-הימים. גם אני, באופן אישי, לקחתי חלק בכך.

● מה התועלת בריגול לשם איסוף מידע, אם אין מנצלים נכונה את המידע שנאסף כמו שאירע בפרל פולארד או במלחמת יום-כיפור?

כמו בכל מיקצוע, יש המון תקלות, טעויות וכישלונות. אני מכנה זאת "תאונות-עבודה". יש המון מרגלים אצל כולם, גם אצל מדינות ידירות. היפאנים אצל האמריקאים, וההיפך. מרגלים הופכים למרגלים ממאה ואחת טיבות שונות. אין סיבה

לאלי כהן, אנב. היו אמצעי-מילוט. הוא פשוט לא הספיק להשתמש בהם.

העובדה שהוא נתפס מפני ששירר מאותו המקום באותן שעות — זהו סיפור אחר.

● מהי הפרשה הכושלת ביותר בתולדות הריגול הישראלי?

הפרשה הכושלת ביותר זוהי כמובן מלחמת יום-כיפור. גם העסקי-בישי, אך יום-כיפור צורב יותר. יומיים לפני המלחמה הצטבר בישראל רי מידע כדי לחזות את המלחמה. אילו נוצל מידע זה כהלכה — היו פחות הרוגים במלחמה, הרבה פחות.

● האם המוניטין של המוסד, באחד האירגונים החשאיים המובילים בעולם, מצדק, לאור כל הבישי-לונת הידועים?

למרות כל המכות שהאירגון הזה ספג, בנושאים שבהם הוא עוסק, ובמרחב הגיאוגרפי שבו הוא עוסק — זהו אירגון יעיל, מהרמה הראשונה בעולם.

● מה היה קורה אילו היו מברזים בעולם על הסכם בינלאומי להספקת-ריגול?

לדעתי, העולם בכלל רץ לקראת ממשלת-עולם: הסיבה האמיתית נעוצה בטרור הגרעיני. הפצצות הגרעיניות הופכות וולות יותר ויותר. בעוד 25 שנים הן יהיו בהישג-יד של כל קבוצה טרוריסטית. כיום יש בערך 250 אירגוני-טרור בעולם, בכ-100 ארצות. זה חייב להוביל למיטרה עולמית, לפיקוח בינלאומי.

● בעידן הטכנולוגי של ריגול בעזרת לוויינים, מדוע צריכים להסתכן ולהשתמש עדיין במרגל האנושי?

מפני שהמרגל האנושי הוא תמיד הדבר הטוב ביותר. מרגל טוב אחד חוסך מיליארדים של דולארים, שעולה ריגול טכנולוגי. נניח שנגרל בכיר אחד ברוסיה הפך מרגל לטובת הצד השני — הוא מסוגל לתת מידע יותר מכל אמצעי-הריגול החדשים ביותר.

על חנדי

יש לי הרבה-הרבה חברים. חברים-חברים? כאלה שאני יכול לטלפן אליהם ב-3 בבוקר ולבקש עזרה?

בנימין ג'יבלי — אני מכיר אותו מהגדנ"ע, מגיל 14. הוא היה אז כח בן 21, 20.

אלי לגנאו הוא חבר אמיץ שלי, על אף העובדה שהוא צעיר ממני בהרבה.

הפרופסור דני גור ואחותו, הפסלת אילנה גור, חיים טובים, יוסי ריגר. אני חושש לנקוב בשמות נוספים, שמא ייעלבו חברים שלא הוזכרו. באמת יש לי חברים. לא אלמן ישראל.

כן, אריק שרון חבר טוב שלי. הכי טוב? לא. זאת מרים. אצל אנשים כמוני ההגדרות האלה, "החבר הכי טוב" לא עובדות.

אריק ואני מכירים הרבה עשרות שנים. רכינו הצטלבו אמנם במערכת-הביטחון, אבל אנחנו מכירים מהילדות. מהשרון? אריק גדל בכפר-מל"ל, ואילו אני — ברמת-השרון. אז נסעו רמת-השרון לתל-אביב, ררך פתחת-קוה, כפר-מל"ל. לא היתה גישה אחרת. בין כתי-הספר של רמת-השרון וכפר-מל"ל היו יחסים, אירועים משותפים. אריק צעיר ממני בשנה וחצי.

מבין מדוע נוצרה לו תרמית לא אמינה? באמת אינני יודע. כמשך היכרותנו הממושכת, אריק לא אמר לי דבר-שקר אחד ומעולם לא נתקלתי בדבר-שקר מצידו. כמי שעבר אי-אלה ועדות-חקירה, אני יודע כמה קשה שלא לרייק בהן. כשם שוועדות-פולארד הצביעו על כמה שקרנים, אך לא עלי, ועדות-כהן הצביעו על כמה שקרנים, אך לא על שרון. אמרו עליו שם הרבה דברים, אך לא אמרו שהוא שיקר, והוא הראה עשורת מיסטיים.

אני? מעולם לא שיקרתי את ממשלתי. לקחתי על עצמי אחריות. בעצם, היו לה שרי תפים נוספים. האם זהו סוג מסויים של שקר? לכן אמרתי: אני מעולם לא שיקרתי את הממשלה שלי!

האם שיקרתי בתיאום עם הממשלה? מתוך ג'נטלמניות? אין תגובה.

מעבר לזאת, כמה שבועות אחרי פירסום המסקנות של ועדות-פולארד, יזמתי גישה עם ראש-הממשלה, יצחק שמיר. הוא חבר שלי. היתה בינינו שיחה כנה. הצעתי לו שאם יבוא במכוונה כלשהי, הקשורה בי בפרשה — שיאמר לי.

אנב, מה רוצים בכלל מאריק שרון? שרי-התעשייה-המסיחר אינו יכול לפטר אותי מהגדת הכימיקלים לישראל! רק מועצת-המנהגה לים יכולה לעשות זאת על-פי החוק, ולא בגלל נושאים שאינם קשורים לכימיקלים כמו פולארד. הדרך היחידה להעביר אותי מהכימיקלים לים, בגלל פרשת-פולארד, היא שאחליט זאת מרצוני, או ששמיר יבקש ממני להחליט כך, ובכן, הוא לא ביקש.

אין ארם במדינה שיכול לאמר שכאשר צריכים לקחת אחריות ממלכתית — והיו גם מיקרים, לפני פרשת פולארד — אני עושה זאת, ומייד.

האם יצאתי נפסד מכך שלקחתי על עצמי את האחריות בנושא פולארד? אני מורד זאת כמו נחים של הפסד ורווח. האם הנוגעים בדבר מעריי כיום את העובדה שלקחתי על עצמי את האחריות? נהגתי אחרי לכירתו של פולארד כפי שה נבתי שצריך לנהוג, מבלי לחפש הערכה כמתוה.

כן, אני זוכר היטב את הרגע שבו הודיעו לי על לכירתו של פולארד. אני רוצה לתאר זאת. מה שמתיח אותו הוא שאילו היו הוועדות ממליצות לפטר אותי, אותם עיתונאים ופרשנים, שזנא-השרון, לא היו מניחים לי אפילו לארוז את מברשת-השיניים שלי, בטרם אסתלק.

דרשו להקם ועדות. הוועדות החליטו את אשר החליטו. עכשיו, מי שירש את הקמת הוועדות, מתעלם ממסקנותיה?

אני בכלל לא מבין איך שרון נדחה לתוך פרשת-פולארד. מייד אחרי לכירתו של פולארד, התכנס "פורום ראשי-הממשלה" (יצחק שמיר, יצחק רבין ושימעון פרס). השלושה האלה טיפלו בפרשה מתחילתה. עד היום, כשיש לי בעיה הק שורה בפרשה, אני פונה, דרך המנגנון, לשלושה אלה בלבד.

לי... לא, לא עישנתי כשהייתי לברי במשך התקור פה הזאת.

יחסי עם שרי-הביטחון יצחק רבין? הוא היה מפקדי הראשון בפלמ"ח. יחסיו היו תמיד רדרי קים. לא חשוב מה אומרים עליו באחרונה, הוא אחד המנהיגים והמפקדים הגדולים שהצמיחה ישראל. פרשת-פולארד לא העכירה את היחסים בינינו, ולא שינתה מאומה בינינו.

מרגיו אותי שיש כמה עיתונאים ופרשנים שי שינאת אריק שרון מעוררת את עיניהם, והם מ סלפים את העובדות כדי לקשור את אריק לפרי שה.

אינני בטוח שהם לא עושים זאת מודע. יש מי שטוען שעצם הישארותי בתפקיד יושבראש מועצת-המנהלים של כימיקלים לישראל פוג עת ביחסי ארצות-הברית-ישראל, שמפחדים לה יזו אותי ממקומי מפני שאני מקורב אל אריק, וכך קושרים את אריק לפרשה. נכתב גם כאילו אריק נהנה מהמצב. זה כל-כך מרגיו אותי, שאני חייב לענות על כך.

ישבו שתי ועדות — ועדת רוטנשטרייך-צור וועדת-אבן ובדקו את הפרשה. ועדת רוטנ שטרייך-צור, שמסקנותיה אומצו על-ידי ממש לתי-ישראל, המליצה במפורש להשאיר אותי בתפקידי. הוועדה הגינה פשוט לא סיימה את עבודתה. לא, איני מעדיף את עבודתה של ועדת רוטנשטרייך-צור על-פני עבודתה של ועדת אבן. זה פשוט לא נכון.

את צבי צור אני מכיר שנים רבות, אך הוא אינו חבר קרוב שלי. את יהושע רוטנשטרייך פגשתי לראשונה בעת ריני-הוועדה. אלה שני אנשים שאין להם שום חשבונות פוליטיים בעד או נגד שרון.

עובדה, — הם פסקו במפורש שעלי להישאר בתפקידי בכימיקלים. אחרי שבדקו לאורך ולרוחב את פרשת-פולארד.

לא הופתעתי מהפסיקה הזאת. גם לא דרשתי מהם אמירה כזאת. מה פיתאום? הם פסקו מה שפסקו אחרי שהתייחסו בכובד-ראש — ואני מרבר מדייעה! — להשלכות הנושא על יחסי ארצות-הברית-ישראל. אינני אכזר-הנגף ביחסים אלה!

מה נושאים היא חייבת להנהיג את העולם. מה פירוש המלים "אני אחראי אך איני אשם"? פירושו שלקחתי על עצמי את כל האחריות לנושא פולארד. אולי לקחתי זאת על עצמי מתוך

איתן במופעל. רותם דשנים" בנגב. אתה יודע מי זה? — מה איכפת ליני?

ג'נטלמניות, ולאידווקא כמתחייב מהעובדות? אין תגובה. כן, אני יודע שגם "אין תגובה" היא תגובה בעלת-משמעות.

כיום, במבט לאחור — אחרי כל מה שאני יודע — אולי לא הייתי מגייס את פולארד.

האם התוצרת שפולארד הביא היתה שווה את המבוכה שהוא גרם לישראל? אני לא יכול להשיב על כך. אולי זאת היתה תאונת-עבודה שלא היתה שווה את הסיכון? אולי, במאזן הסופי, העסקתו של ג'ונתן פולארד לא השתלמה? לא, כהחלט אי-אפשר לטעון כך. זה לא יהיה חכם להסיק מסקנה כזאת!

רב אחד צריך להיות ברור: לאורך כל פרשת פולארד — מתחילתה ועד סופה — לא חרגתי מסמכותי.

לפני כמה שנים חרלתי לעשן. עד פרשת פולארד לא עישנתי סיגריה אחת. מאז שנמלתי. במהלך הפרשה חזרתי לעשן. בעת ישיבותיה של ועדת-אבן הייתי משונרר סיגריות. בעיקר שנו ררתי מאבא אבן, אבל גם אליהו בראלישר דאג